# Roman Türleri ve Türk Romanında İlkler

Çalışma Kâğıdı · 30 Soru · Kolaydan Zora

Ad Soyad _____ Sınıf / No _____ Tarih _____

**KONU ÖZETİ**

- **Konusuna göre romanlar:** tarihî (tarihî olay ve kişiler kurmaca çerçevede), sosyal (bir dönemin toplumsal sorunları), psikolojik/tahlil (kişinin iç dünyası), macera (hareket, merak, heyecan), bilim kurgu (bilim ve teknoloji temelli kurgu), fantastik (olağanüstü varlık ve dünyalar), tezli (bir görüşü savunmak için yazılan, öğretici).
- **Yazarın hayatıyla ilişkisine göre: otobiyografik roman** yazarın kendi hayatından; **biyografik roman** başka bir kişinin hayatından kurgulanır.
- **Edebî akımına göre romanlar:** romantik (duygu ve hayal ön planda), realist (hayatı gerçekçi, nesnel gözlemle yansıtır), natüralist (toplumu bir deney ortamı gibi, bilimsel gözlemle ele alır), modernist (yalnız, yabancılaşmış birey; geleneksel yapıdan kopuş), egzistansiyalist/varoluşçu (varoluş, özgürlük, bunalım), postmodern (kurmacanın öne çıkması, oyunsu yapı, çok anlamlılık).
- **Türk romanında ilkler (Tanzimat):** ilk çeviri roman **Tercüme-i Telemak** (Yusuf Kâmil Paşa); ilk yerli roman **Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat** (Şemsettin Sami); ilk edebî roman **İntibah** ve ilk tarihî roman **Cezmi** (Namık Kemal); ilk realist roman **Araba Sevdası** (Recaizade Mahmut Ekrem); ilk köy romanı **Karabibik** (Nabizade Nâzım); ilk polisiye **Esrâr-ı Cinâyât** (Ahmet Mithat Efendi).
- **Servet-i Fünun ve sonrası:** Batı tekniğine uygun ilk roman **Mai ve Siyah** (Halit Ziya Uşaklıgil); ilk psikolojik roman **Eylül** (Mehmet Rauf); Millî Mücadele'nin işlendiği ilk roman **Ateşten Gömlek** (Halide Edip Adıvar).

## KOLAY Isınma Soruları (1–10)

**1** Roman türlerini açıklamalarıyla eşleştiriniz.

1. tarihî roman  2. psikolojik roman  3. bilim kurgu romanı  4. tezli roman

a) Bir görüşü savunmak ya da kanıtlamak amacıyla yazılır; öğretici bir üslubu vardır.

b) Konusunu geçmişteki olay ve kişilerden alır, onları kurmaca bir çerçevede işler.

c) Bilimsel ve teknolojik gelişmelerden yararlanarak kurgulanır.

ç) Kişinin iç dünyasını, ruhsal çözümlemelerini ön plana çıkarır.

**2** Türk edebiyatındaki **ilk yerli roman** aşağıdakilerden hangisidir?

A) Araba Sevdası
B) Tercüme-i Telemak
C) İntibah
D) Mai ve Siyah
E) Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat

**3** Eser – yazar eşleştirmesi yapınız.
1. İntibah 2. Mai ve Siyah 3. Eylül 4. Ateşten Gömlek
a) Mehmet Rauf b) Halide Edip Adıvar c) Namık Kemal ç) Halit Ziya Uşaklıgil

**4** Aşağıdaki ifadelerin başına doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.
( ) Otobiyografik romanda yazar kendi hayatından izleri kurgulayarak anlatır.
( ) Realist romanda olaylar hayal gücüyle, olağanüstü unsurlarla anlatılır.
( ) Tercüme-i Telemak, Türkçeye çevrilen ilk romandır.
( ) Araba Sevdası, Türk edebiyatının ilk realist romanı kabul edilir.

**5** "Roman, 2150 yılında okyanus tabanına kurulan bir şehirde geçiyor. Yapay zekâ ile yönetilen enerji sisteminin arızalanması, bilim insanlarını zamanla yarışmaya zorluyor."
Tanıtımı yapılan roman hangi türe örnektir?

A) Tarihî roman
B) Sosyal roman
C) Bilim kurgu
D) Otobiyografik roman
E) Romantik roman

**6** Türk edebiyatında **ilk polisiye roman** olarak kabul edilen eser ve yazarı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Karabibik – Nabizade Nâzım
B) Esrâr-ı Cinâyât – Ahmet Mithat Efendi
C) Cezmi – Namık Kemal
D) Araba Sevdası – Recaizade Mahmut Ekrem
E) Eylül – Mehmet Rauf

**7** Boşlukları doldurunuz.
a) Namık Kemal'in ..... adlı eseri ilk tarihî roman kabul edilir.
b) Batı tekniğine uygun ilk Türk romanı Halit Ziya Uşaklıgil'in ..... adlı eseridir.
c) Nabizade Nâzım'ın ..... adlı eseri ilk köy romanı olarak bilinir.

8 Duygu ve hayal gücünü ön plana çıkaran, kişilerin olaylar karşısındaki duygusal tepkilerini işleyen romanlar hangi akımla ilişkilidir?

A) Romantizm
B) Natüralizm
C) Egzistansiyalizm
D) Realizm
E) Postmodernizm

9 "Roman, dışarıdan bakıldığında sıradan bir hayat süren bir memurun iç dünyasına odaklanıyor. Olaylardan çok kahramanın korkuları, pişmanlıkları ve kendisiyle hesaplaşması anlatılıyor."
Tanıtımı yapılan roman hangi türe örnektir?

A) Bilim kurgu romanı
B) Macera romanı
C) Psikolojik (tahlil) romanı
D) Fantastik roman
E) Tarihî roman

10 Aşağıdaki eserlerden hangisi Millî Mücadele'nin işlendiği **ilk roman** olarak bilinir?

A) Tercüme-i Telemak B) Eylül C) Mai ve Siyah D) İntibah E) Ateşten Gömlek

## ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 "Roman, 1950'lerde köyden şehre göç eden bir ailenin fabrika çevresindeki yoksulluğunu, işçilerin hak arayışını ve kentin kenar mahallelerinde değişen ilişkileri ele alıyor."
Bu roman, konusuna göre en çok hangi türe girer?

A) Otobiyografik roman
B) Sosyal roman
C) Macera romanı
D) Bilim kurgu romanı
E) Fantastik roman

12 "Roman, Malazgirt Savaşı öncesinde sınır boylarında yaşayan bir obanın hikâyesini anlatıyor. Gerçek komutanların yanında yazarın yarattığı genç bir okçu da olaylara katılıyor."
Bu romanla ilgili aşağıdakilerden hangisi **söylenemez**?

A) Olaylar yalnızca belgelere dayanır, hiçbir kurmaca kişi yoktur.
B) Konusunu tarihten almıştır.
C) Gerçek bir olay kurmaca bir çerçevede anlatılmıştır.
D) Tarihî roman türüne örnektir.
E) Tarihî kişilerle kurmaca kişiler bir arada kullanılmıştır.

13 Toplumu bir laboratuvar gibi ele alıp olayları kalıtım, çevre gibi etkenlerle bilimsel bir gözlemle açıklamaya çalışan roman anlayışı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Klasisizm B) Postmodernizm C) Romantizm D) Natüralizm E) Sembolizm

14 Yazarın kendi hayatını ve yaşadıklarını kurgusal bir çerçevede işlediği roman türü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Otobiyografik roman
B) Tarihî roman
C) Biyografik roman
D) Tezli roman
E) Macera romanı

15 Aşağıdaki eserleri Türk romanındaki "ilk" unvanlarıyla eşleştiriniz.
1. Tercüme-i Telemak 2. İntibah 3. Araba Sevdası 4. Eylül
a) ilk realist roman b) ilk çeviri roman c) ilk psikolojik roman ç) ilk edebî roman

16 Aşağıdakilerden hangileri **postmodern** romanın özellikleri arasında sayılabilir?
I. Kurmacanın kurmaca olduğunu okura hissettirmesi
II. Tek ve kesin bir anlam hedeflemesi
III. Farklı anlatım biçimlerini oyunsu bir yapıda bir araya getirmesi

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) I ve III E) II ve III

17 Aşağıdaki yazarlardan hangisi **Tanzimat** döneminde roman yazmamıştır?

A) Ahmet Mithat Efendi
B) Şemsettin Sami
C) Namık Kemal
D) Recaizade Mahmut Ekrem
E) Mehmet Rauf

18 Bireyin dünyadaki varoluşunu, özgürlüğünü, sorumluluğunu ve hayatın anlamı karşısında yaşadığı bunalımı işleyen romanlara ne ad verilir?

A) Natüralist roman
B) Romantik roman
C) Egzistansiyalist (varoluşçu) roman
D) Macera romanı
E) Tarihî roman

19 Ahmet Mithat Efendi'nin **Felâtun Bey ile Râkım Efendi** adlı eseri; iki karşıt tipi karşılaştırarak yanlış Batılılaşmayı eleştirir ve okura ders vermeyi amaçlar.
Bu açıklamaya göre eser en çok hangi türün özelliklerini taşır?

A) Bilim kurgu romanı
B) Tezli roman
C) Otobiyografik roman
D) Psikolojik roman
E) Fantastik roman

20 Realist roman ile romantik roman arasındaki farkı **anlatıcının tutumu** ve **gerçekliği yansıtma** bakımından iki cümleyle açıklayınız.

## ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 Aşağıdaki eser – yazar – ilk eşleştirmelerinden hangisi **yanlıştır**?

A) Cezmi – Recaizade Mahmut Ekrem – ilk tarihî roman
B) Eylül – Mehmet Rauf – ilk psikolojik roman
C) Tercüme-i Telemak – Yusuf Kâmil Paşa – ilk çeviri roman
D) Mai ve Siyah – Halit Ziya Uşaklıgil – Batı tekniğine uygun ilk roman
E) Karabibik – Nabizade Nâzım – ilk köy romanı

22 "Bu romanda anlatıcı, olaylara sık sık araya girer: 'Ey okur, bu gencin başına gelenlere siz de şaşırmış olmalısınız!' der. Kişiler ya çok iyi ya çok kötüdür; tesadüfler olayları yönlendirir, duygu ve hayal abartılı biçimde işlenir."
Bu özellikler aşağıdaki roman anlayışlarından hangisine aittir?

A) Realist roman
B) Romantik roman
C) Natüralist roman
D) Postmodern roman
E) Modernist roman

23 "Bu romanın kahramanı kalabalık şehirde kimseyle gerçek bir bağ kuramaz. Olaylar belirgin bir sırayla ilerlemez; kahramanın zihninden geçenler kesintisiz bir akış hâlinde aktarılır. Roman, çözüme ulaşmadan biter."
Bu açıklamaya göre roman en çok hangi anlayışın özelliklerini taşır?

A) Klasik roman
B) Macera romanı
C) Tezli roman
D) Romantik roman
E) Modernist roman

24 Aşağıdaki bilgilerden hangileri **doğrudur**?
I. Namık Kemal hem ilk edebî romanın hem de ilk tarihî romanın yazarıdır.
II. Halit Ziya Uşaklıgil'in Mai ve Siyah adlı romanı Tanzimat döneminde yazılmıştır.
III. Ahmet Mithat Efendi, ilk polisiye romanın yazarıdır.

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II D) I ve III E) II ve III

25 "Yazar, İstanbul'un bir kenar mahallesindeki ailenin çöküşünü anlatırken kişilerin davranışlarını yoksulluk, kalıtım ve çevre koşullarıyla açıklar; olayları bir bilim insanının deney raporu soğukluğunda aktarır."
Bu romanın bağlı olduğu anlayış ile aşağıdaki eserlerden hangisinin bağlı olduğu anlayış **aynıdır**?

A) Tercüme-i Telemak (Yusuf Kâmil Paşa)
B) İntibah (Namık Kemal)
C) Zehra (Nabizade Nâzım)
D) Eylül (Mehmet Rauf)
E) Cezmi (Namık Kemal)

**26** Tanıtım bültenlerinden hangisi **biyografik roman** türüne ait bir esere yöneliktir?

A) Uzak bir gezegene gönderilen keşif ekibinin yaşadıkları merak uyandırıyor.
B) Yazar, çocukluğunda geçirdiği uzun hastalığı kendi ağzından ve kurmaca bir çerçevede anlatıyor.
C) Roman, dev ejderhalar ve konuşan ağaçlarla dolu bir diyarda geçiyor.
D) Ünlü bir hattatın çocukluğundan ölümüne kadar yaşadıkları, yazarın hayal gücüyle eklediği sahnelerle romanlaştırıldı.
E) Kitap, yazarın gençlik yıllarında tuttuğu günlüklerden oluşuyor.

**27** "Tanzimat romancıları romanı halkı eğitmenin bir aracı olarak gördü. Bu nedenle olayların akışını keserek okura bilgi vermekten, öğüt vermekten çekinmediler. Servet-i Fünun romancıları ise yazarın kendini gizlemesi gerektiğini savundu; romanlarında daha nesnel bir anlatım, daha sağlam bir kurgu öne çıktı."
Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisi **söylenemez**?

A) İki dönem arasında anlatıcının tutumu bakımından fark vardır.
B) Servet-i Fünun romanında teknik bakımdan ilerleme görülür.
C) Servet-i Fünun romancıları okuru bilgilendirmeyi romanın temel amacı saymıştır.
D) Tanzimat romanında öğreticilik ön plandadır.
E) Tanzimat romancıları olay akışına müdahale etmiştir.

**28** Aşağıdaki hayalî roman için hem **konusuna** hem **edebî anlayışına** göre bir tür adı belirleyip gerekçesini yazınız.
"Roman, 16. yüzyılda bir kervanla İpek Yolu'nda ilerleyen bir tüccarın yolculuğunu anlatıyor. Yazar, dönemin çarşılarını, kıyafetlerini ve ticaret yollarını tarihî belgelere dayanarak ayrıntılı ve nesnel bir gözlemle betimliyor."

**29** "Namık Kemal'in romanı, kahramanın duygularına kapılarak yanlış kararlar vermesini ve bunun trajik sonuçlarını anlatır. Yazar, olayların arasına girip okura ahlaki dersler çıkarır."
Bu açıklama aşağıdaki eserlerden hangisine aittir?

A) İntibah B) Ateşten Gömlek C) Araba Sevdası D) Mai ve Siyah E) Eylül

30 Aşağıdaki karşılaştırmalardan hangisi **yanlıştır**?

A) Tezli roman bir görüşü savunur; macera romanı daha çok merak ve heyecan uyandırmayı amaçlar.
B) Tarihî roman yalnızca belgeye dayanır; sosyal roman ise tamamen hayal ürünüdür.
C) Bilim kurgu romanı bilimsel olasılıklardan, fantastik roman olağanüstü dünyalardan yola çıkar.
D) Realist roman nesnel gözleme, romantik roman duygu ve hayale önem verir.
E) Otobiyografik roman yazarın kendi hayatından, biyografik roman başkasının hayatından beslenir.

Takıldığın soruyu işaretle, konu özetine tekrar göz at. Başarılar!
Diğer konuların çalışma kâğıtları ve deneme sınavları: **maarifpdf.com.tr**